

me vitam transigere cum viro quopiam, utique non ademisset mihi primum conjugem: nunc eum adimens matrimonii molestiis me extricavit, et suave continentiae jugum mihi imposuit mentique meae infudit. » Quare se totam addixit ministeriis templi, eleemosynis, piisque operibus. Unde mire eam laudat S. Chrysostomus.

Marcella Romana nobilissima viro post nuptias septimo mense privata est. Cum eam Cerealis consul Romanus propter aetatem, et antiquitatem familiae et insignem decorem corporis, ac morum temperantiam ambitiosius peteret, suasque jam grandis natu polliceretur divitias, et non quasi in uxorem, sed quasi in filiam vellet donationem transfundere, Albinaque mater tam clarum praesidium viduae domus ultro appeteret, illa respondit: « Si vellem nubere et non aeternae me cuperem pudicitiae dedicare, utique maritum quaererem, non haereditatem. » Illoque mandante posse et senes diu vivere, et juvenes cito mori, eleganter lusit: « Juvenis quidem potest cito mori, sed senex diu vivere non potest. » Quare vidua permanens pietati et Deo vacavit. Ita D. Hieron. in epitaph. Marcellae.

Galla Symmachi consulis Romani filia tradita marito, primo anno eo orbata est: cumque omnes eam urgerent ad secundas nuptias, etiam medici dicentes, nisi nuberet, eam ob igneam complexionem contra naturam barbam habituram, quod et factum est: illa constans in viduitate permansit, neque hanc exterius deformitatem timuit, quae interius coelestis sponsi speciem amavit. Mox ergo ut ejus maritus defunctus est, abjecto saeculari habitu, ad omnipotentis Dei servitium sese apud B. Petri Ecclesiam monasterio tradidit, ibique multis annis simplicitati cordis et orationi dedita larga indigentibus eleemosynarum opera impendit. Cumque omnipotens Deus perennem jam mercedem reddere ejus laboribus decrevisset, cancri ulcere in mammilla percussa est; nocturno autem tempore ante lectum ejus duo candelabra lucere consueverunt, quia videlicet amica lucis, non solum spirituales, sed etiam corporales tenebras odio habebat. Quae dum nocte quadam ex hac eadem jaceret infirmitate fatigata, vidit B. Petrum apostolum inter utraque candelabra ante suum lectum constitisse, nec perterrita timuit, sed ex amore sumens audaciam exultavit, eique dixit: « Quid est Domine mi, dimissa sunt mihi peccata mea? » Cui ille benignissimo vultu inclinato capite annuit, dicens: *Dimissa, veni.* Refert haec succincte et nervose mores suo Cornelius a Lapide, in I. Epist. ad Tim. c. V.

CONCIO IV.

VIDUARUM PRÆSCRIPTA.

I. Constans propositum viduitatis. — II. Solitudo et fuga mundi. — III. Fuga deliciarum. — IV. Oratio continua. — V. Vestitus simplex. — VI. Victus tenuis.

THEMA.

Et haec vidua erat usque ad annos octoginta quatuor, Luc. 2.

Quatuor personas sanctitate vitae insignes interfuisse oblationi Christi testatur hodiernum evangelium, Deiparam et Josephum conjuges, Annam deinde viduam, denique Simeonem seniculum et ipsum haud dubie viduum, utpote speciali gratia longiori aetati servatum. Porro quatuor has personas si accurate intueamur, viduimus a Luca subtili penicillo depictas sub typo quatuor avicularum, quas paulo ante commemorat pro Christo oblatas sub disjunctione; duos videlicet columbarum pullos, et duos turtures. Quid enim duo columbarum pulli, nisi castissimos illos conjuges Josephum et Mariam, qui tam expertes commixtionis erant, quam pulli columbarum esse solent, significat? Et quid duo turtures, viduitatis typi, nisi Simeonem et Annam denotant? Spirituales haec aviculae, quas secum adduxit in templum Christus, longe praestantius munus erant, quam turtures vel columbae illae, quas offerri praecipit lex. Ex his in nostram instructionem seligamus Annam, et proponamus turturem istam viduis et viduabus in exemplum et imitationem.

I. Turtur si compare suo destituatur, alteri non jungitur, sed viduae instar solitariam deinceps vitam agere fertur, Bart. Angl. l. XII. c. XXXIV. Primum hoc viduarum decus est, constans videlicet servandae viduitatis propositum, causa castitatis. Nam si istud desit viduabus, ea quoad animum viris junctae censentur, cum corpore jungi nequeant. Deus autem intuetur cor. Hinc apostol. I. Timoth. V. ait: « Viduas honora, quae verae viduae sunt. » Ubi notat Chrysostomus et Ambrosius fieri posse, ut aliqua sit, quae virum non habeat, nec tamen vidua sit. Sicut enim virginem non facit abstinentia a conjugio, sed amor integritatis, qua se Deo sanctam praebet; ita etiam viduam, quae si statum viduitatis ex proposito non eligat, ut melius Deo serviat, sed vel ut libertate sua potiatur et a viri imperio immunis sit, vel quia a viris respicitur, vere vidua non est; sed levicula mulier, fraeni impatiens, vel mente copulata viro. Non sic Anna nostra, quae cum adhuc valde juvenis viduitatem ingressa esset, scilicet post septem annos conjugii, et vixerit deinceps octoginta quatuor annos, procul dubio si voluisset rursus nubere, facile potuisset. Signum ergo est ex

proposito electam ab ea viduitatem esse, ut divino cultui melius vacare posset, uti et fecit. Hoc etiam viduitatis decore insigniter praedita fuit sancta illa Judith, quae licet adhuc juvenis ac nobilis, licet formosissima, licet dives valde esset, licet ejus conjugium a multis et magnis ambi retur, licet denique rarior tunc viduitas foret, alterum tamen virum, primo defuncto, non admisit.

Quod si aliqua vidua hunc decorem suum magis augere velit, voto se adstringat. Hinc enim primo fortior reddetur ad servandam castitatem et resistendum carnis illecebris, dum sibi potestatem et claves quasi ad eas obtinendas ademit. Unde S. Augustin. libro de bono viduit. c. V. « Ab illicitis valde longe est, quae voti libertate se obstrinxit, et sibi etiam licita ne licerent, non imperio legis, sed consilio charitatis effecit. » Deinde ea viduitas ejusque observatio longe acceptior Deo fiet: quia non actum tantum, sed et ipsam potentiam, voluntatem scilicet et libertatem, adeoque non fructus tantum, sed et arborem ipsam una cum fructibus Deo donat. Porro hoc, ut supra dictum, non ex motivo temporali, ob amorem libertatis, vel ut Deo amplior libertas servetur, etc. sed animo servandae castitatis, vel melius Deo serviendi fieri debet, ut coram Deo laudem mereatur et praemium.

II. Turtur soli udinem diligit et hominum consortia fugit, ad hortos et agros cibi tantum quaerendi gratia prodit, moxque in solitudinem suam revolat: ut scribit Anglicus loco cit. Altera haec viduarum dos est, domi se continere et publicum vitare, nec nisi ad templum et vicium comparandum facile prodire. Id docet imprimis Apostolus I. Timoth. V. ubi reprehendit viduas otiosas, quae discunt circuire domos curiosae, loquentes, quae non oportet. Et S. Hieronymus viduarum egregius institutor qui in epist. ad Furiam ait: « Noli in publicum subinde procedere. » Et epist. XCVI. « Quid facit vidua inter familiae multitudinem? inter ministrorum greges? » Et S. Ambrosius in l. de viduis: « Ne dixeris, inquit, sola ego sum. Castitas solitudinem quaerit: pudica secretum, impudica conventum. » Talis etiam turtur fuit imprimis Anna nostra, « Cujus diversorium, (inquit S. Ambrosius, l. de viduis), erat in templo, colloquium in prece, vita in jejunio. » Si enim juxta Lucam non discessit de templo, si orationibus servit die ac nocte: quando quaso tempus habuit in publico versandi, aut per domos circumsursandi? Deinde talis etiam Judith fuit, quae marito orbata, fecit sibi in superioribus domus suae secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, ut dicitur, Judith c. VIII. Superiora domus inco-

luit juxta morem veterum, qui, teste Eustachio in II. Iliad. virginibus id est, editiora in domo loca aedificabant; ne facile adiri conveniri que possent. Caterum hoc non contenta Judith clausuram etiam addidit, et domi suae velut in monasterio cum suis vixit. Nimirum pudicitiae satis oppellari nequit, quae praeter externos insidiatores, propriam etiam carnem proditricem habet.

III. Turtur viduata super ramum viridem non sedet, nec aquam puram bibit, ut scribit Mariol. tom. IV. canic. coll. I. cadaveri aut rei foetidae non insidet, ut Anglicus loco supra cit. Hunc in modum vidua mundi deliciis et vanitatibus mortua sit. Cogitare enim debet dimidiam animae suae partem, maritum scilicet, jam in sepulchro esse, se proinde semimortuam. Certe apostolus in epist. cit. ait: *Quae in deliciis est vidua, vivens mortua est.* Tametsi enim corpore spirat, secundum animam tamen mortua est. Quia ut corporis vita est anima, ita animae vita est Deus; quo pulso per peccatum, mortua est anima. Non frustra Cantic. II. Sapiens conjunxit tempus putationis cum voce turturis: *Tempus putationis advenit, inquit, vox turturis audita est in terra nostra.* Indicat enim cum voce turturis seu gemitu viduae, coincidere debere tempus amputationis superfluitatum, nugarum et ineptiarum saecularium, ita ut vidua reputet omnia mundi gaudia et commoda sibi esse amputata, et mortua; quemadmodum fecit S. Elisabetha, quae nuntiata sibi morte mariti Ludovici principis Thuringiae: « Ergo, inquit, frater meus occidit (sic maritum appellare solebat) mihi ergo simul cum illo omnia mundi gaudia extincta sunt. » Raderus in Bav. S. p. I. itaque reliquum vitae tempus totum Deo transcripsit. Nimirum sicut turtur amisso compare deinceps semper gemit, quasi mortem ejus lugens; ita et vidua semper in recenti memoria retinere et lugere mariti mortem debet: proinde insulsam mundi musicam et blanditias non admittit. Sic faciebat Noemi illa, quae post mortem mariti rediens in patriam suam Bethlehem, cum a notis salutaretur, Noemi, id est pulchra, suavis seu amœna, respondit: « Non vocetis me Noemi: id est, pulchram, (seu suavem et jucundam, ut Serarius ibi advertit posse verti) sed vocate me Mare, id est amaram, quia amaritudine valde replevit me Omnipotens: » ob mortem scilicet mariti et duorum filiorum, Ruth. c. I. Simile exemplum, de gentili licet femina, Martia Catonis filia, adducit S. Hieronymus contra Jovin. quae cum lugeret virum et matronae ab ea quaerent, quem tandem ultimum lectus diem haberet, respondit: *quem et vitae.* De-

sinat ergo vidua suavis, pulchra et jucunda esse vel haberi, quia in luctu et amaritudine est.

IV. Turtur pro cantu gemitum, ut dixi, eumque assiduum habet. Ita orationem pro cantilenis habeat vidua, qua suam desolationem Deo quærula voce commendat; uti monet apostolus in epist. citat. *Quæ autem vere vidua est, inquit, et desolata, speret in Deum, et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die.* Idem indicat Dominus, Luc XVIII. cum inducit viduam quæ iniquum licet judicem et Dei contemptorem assidua interpellatione ad causam suam audiendam permovit. Quia enim viduæ præ cæteris hominibus magis desolatæ et destitutæ sunt hominum subsidiis, idcirco plures et graviores causas habent recurrendi ad Deum per assiduas preces. Unde S. Augustinus, ep. CXXI. cap. XVI. scribens ad Probam viduam, tam liberis quam opibus præditam; « Ora ergo, inquit, ut vidua Christi, nondum habens ejus conspectum, cujus precaris auxilium. Et licet sis ditissima, sicut pauper ora. Nondum enim veras futuri sæculi divitias habes, ubi nulla damna formides. Licet habeas filios et nepotes, numerosam que familiam, quod et supra dictum est, sicut desolata ora; incerta sunt enim omnia temporalia, etiam usque in finem vitæ hujus in nostram consolationem mansura, etc. » Sic Aug. Præterea cum nihil pene aliud diligere deberent præterquam Deum, causam non habent ut de aliis rebus sermocinentur; habent vero multo maxime ut cum Deo agant et negotia sua pertractent. Dum erant in conjugio, excusari poterant, si domi suæ crebrius, quam in templo reperirentur; at postquam eo vinculo expeditæ sunt, nec alium sponsum præter Deum habent, cum hoc frequentius agere et in ejus versari domo deberent. Quemadmodum enim ferrum præsertim adamante nequit a magnete attrahi: (quia scilicet adamas impedit) adamante tamen remoto, mox insilit in magnetem; ita etiam viduæ si viventibus eorum maritis, non poterant ita uniri cum Deo per orandi studium, ut semper ei adhærerent (quia scilicet mariti obstabant) iis tamen per mortem remotis, nulla subest causa, quæ ipsas ab intima cum Deo conjunctione sedulaque oratione retrahat; hujusmodi ferrum erat Anna nostra, quæ demortuo marito mox insiluit in celestem illum magnetem, Deum, eique adhæsit semper. « Nec discedebat de templo jejuniis et orationibus serviens nocte ac die » inquit Evangelista.

V. Turtur pennas gerit subcinericii coloris. Talis ergo sit vestitus etiam viduæ, non multicolor, non levis, non pretiosus. Sed pullus,

vulgaris, cinerem et pœnitentiam redolens, luctum spirans. Ratio est, quia faciei nitor vestiumque ornatus ideo vel suscipitur vel toleratur, ut conjugii conjux placeat. *Qui,* ait Apostolus, I. Cor. VII. *cum uxore est sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori et divisus est.* Et mox: *Quæ nupta est cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro.* Vidua autem virum non habet; quorsum ergo se operosius elegantiusque fingat, ornet, comat? Nonne una cum marito omnem istiusmodi ornatum sepelire debuit? Ita fecit Salvina vidua, ad quam scribit S. Hieronymus: « Tu in mariti tumulo sepelisti omnes pariter voluptates, litam purpurisso et cerusa faciem super feretrum ejus lacrymis diluisti: pullam tunicam nigrosque calcæolos candidæ vestis et aurati socci depositione sumpsisti. » Loquor autem de vidua, quæ nuptias iterandas non cogitat. Hæc enim si placere alteri viro non quærit, ad quid se ornat? Si vinum vendibile non habet, cur suspendit præforibus hederam? Si quod in foro vendat, non habent, cur erigit officinam? Suspectam ergo se reddit vidua, si cultior incedat, quod carnem adhuc venalem habeat; et quidem ad fallendos emptores, quomodo Thamar vidua depositis viduitatis vestibus induit meretricias, ut Judam socerum suum ignota in amores suos pelliceret traheretque incautum, uti factum Gen. XXXVIII. Et similiter illa Jezabel; quæ cum esset vidua, depinxit oculos sibi et ornavit caput, ut Jehu in regem electum ad se alliceret. IV. Reg. IX. Verum et ista mox de fenestra dum hæc ageret, præcipitata est, canibusque in prædam data, et illa rogum vix evasit. Ab his ergo resiliat prudens vidua; ad Juditham se convertat, quæ turturis instar vestitu viduali et subter eum cilicio utebatur assidue, id est, semper, præterquam in sabbatis et festis domus Israel, cumque oraret, cinerem super caput suum ponebat. Judith. VIII. et IX.

VI. Turtur morticinio non vescitur, sed pro victu suo paucula grana quærit eaque in locis mundis colligit, ut scribit Anglicus sæpe d. loco. Hanc etiam dotem nisi in viduabus requireta postolus, non scripsisset loc. cit. de vidua, *Quæ in deliciis est, vivens mor tua est.* « Immodicæ enim deliciæ, (inquit Theodoretus) rationem obruunt et efficiunt ut in corpore tamquam in aliquo sepulchro jaceat. » Sophocles gulosum taxans: « Non arbitrator hunc vivere, inquit, sed cadaver judico. » Ergo victus viduæ tenuis et moderatus sit; deinde etiam mundus, ne videlicet iis constet quæ carnem inflammare ad immunditiam possint. Propterea S. Ambrosius, I. de viduis scribit de Judith loquens: « Adver-

titis quantum nocere possit mulieribus ebrietas, quando viros vina sic solvunt, ut vincantur a feminis. Esto igitur vidua temperans, casta primum a vino, ut casta possis esse ab adultero: nequaquam te ille tentabit, si vina non tentent. Nam si Judith bibisset, dormisset cum adultero, etc. » Sanctus vero Hieronymus carnem etiam eis dissuadet: scribit enim ad Salvina: « Comedent carnes, quæ carni serviunt, quæ maritis alligatæ generationi ac liberis dant operam: tu vero quæ in tumulo mariti sepelisti omnes pariter voluptates, nihil habes necesse aliud, nisi perseverare in jejunio. » Turtur circulum nigri coloris, quasi anulum in collo gerit, sit is monumentum sobrietatis et jejunii viduabus, ut non quævis alimenta in guttur suum admittant, sed sana et moderata. Hunc in collo suo gessit Anna nostra, quemadmodum et Judith, quæ perpetuis jejuniis assuetæ erant. Ita omnino fiet ut instar turturum in templo gloriæ offerri Deo mereantur, etc.

CONCIO V.

MYSTERIA.

Quomodo Joseph Christi pater? — II. Cur benedixit Simeon parentibus Christi? — III. Quomodo Christus positus in ruinam multorum? — IV. Quomodo Christus signum contradictionis? — V. Quis gladius Deiparæ? — VI. Quomodo crevit Christus infans?

THEMA.

Erant pater et mater ejus mirantes super his, quæ dicebantur de illo, Luc. 2.

Magna esse debent et profundissima arcana, quæ sapientibus et philosophis admirationi sunt. Sapientissimi fuerunt Joseph et imprimis conjux ejus Maria, utpote a Deo in plurimis edocti; et hi tamen in hodierno evangelio mirantur ea, quæ audiunt de Christo prædicari a S. Simeone. Ea enim licet ante sibi perspecta essent, tam eximia tamen et sublimia humanamque virtutem excedentia erant, ut etiam cognita admirationem parere possent. Hæc igitur et alia admiratione digna, quæ in hodierno dicuntur evangelio, nunc indagabimus.

I. Quomodo Joseph vocatur Christi pater, cum ab ipso progenitus non sit? Respondet primo S. Hieronymus, in cap. XXVIII. Jerem. quia communi hominum opinione talis habebatur. Idem indicat S. Lucas, c. III. de Christo loquens: *Ut pulabatur, inquit, filius Joseph.* Respondet secundo Origenes, hom. XVI. in Lucam, quia erat Christi nutritius. Respondet tertio adhuc potiori ratione vocari Christi patrem; quia erat maritus Deiparæ, proinde etiam jus habens in ejus filium, qui jus habuit in

ipsam ex lege conjugii. Ut enim dominus fundi jus habet in omnes fundi fructus, ita Joseph in Deiparam ejusque Filium. Excepta ergo carnali generatione, habuit perfectam patris potestatem, sollicitudinem et amorem, et quodammodo auctoritatem in Christum, qui eidem etiam velut optimo et dulcissimo patri sponte se subjecit. Quis ob tantam Dei Filii demissionem non obstupescat? Deus subicitur homini, homo imperat Deo. Quis audivit talia?

II. Quare benedixit Simeon Christi parentibus? Resp. prima benedixisse, id est, gratulatum et fausta omnia imprecatum esse, quia vidit illos præceptum Dei, de præsentando primogenito, tam sedulo observare, licet ad id servandum ipsi non obligarentur. Docet igitur benedictionem Domini descendere super eos, qui præcepta Dei sedulo observare student; id quod olim promisit Deus, Deut. XXVIII. omnibus legem ejus servantibus: *Veniet super te, inquit, universæ benedictiones istæ, et apprehendent te (quasi fugientem etiam insecuturæ sint) si tamen præcepta ejus audieris: Benedictus tu in civitate, et benedictus in agro, etc.* Item: *Benedictus eris tu ingrediens et egrediens, etc.* recensetque ibi prælongum benedictionum catalogum: uti vicissim maledictionum iis, qui legem Dei spernunt. Porro Dei benedictio, non est aulica seu verbalis, sed realis et conferens omnem prosperitatem temporalem et æternam, tum in corpore, tum in anima, tum in fortunis. Eodem spectat, quod Psal. I. beatus dicitur ille vir, *cujus voluntas est in lege Domini*, hoc est, qui legem Domini serio sibi velut regulam proponit, in omnibus actionibus observandam. Miris certe præconiis extolluntur septem fratres Macchabæi, una cum eorum matre et doctore Eleazaro, in libro II. Macchabæorum c. VI. et VII. quod extrema et dirissima supplicia ferre maluerint, quam contra Dei legem suillam carnem edere. Ad quos jure et merito referimus qui et Dei et Ecclesiæ præcepta serio observant, ut malint etiam damnum aliquod temporale pati, (tametsi Ecclesia, pia scilicet mater cum gravi rerum jactura non obligat ad sua præcepta) quam ea prævaricari.

Secundo, quia vidit illos sistere Domino filium suum. Quicumque ergo parentes ita educant liberos suos, ut Deo ejusque servitio sistere illos ac demum in cælo præsentare possint, hi profecto benedictione cælesti digni sunt; quemadmodum Job, et Tobias. Verum ut hoc efficiant parentes observare debent clausulam hodierni evangelii, quæ Christum ait crevisse et confortatum esse plenum sapientia et gratia. Curent igitur parentes, ut eorum liberi crescant primo sapientia, mittantque eos ad templum et catechesin, ac domi instruant urgenteque ad

BIBLIOTHECA CENTRALIS
U. A. N. L.